

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПЕРВОМАЙСЬКИЙ ІНДУСТРІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
(ППФК)

**Циклова комісія соціально-гуманітарних, психолого-педагогічних
та облікових дисциплін**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ в. о. директора ППФК
30.08.2024 № 87

ФІНАНСИ, ГРОШІ ТА КРЕДИТ

Програма навчальної дисципліни

підготовки	<i>фахових молодших бакалаврів</i>
галузі знань	<i>07 Управління та адміністрування</i>
спеціальності	<i>071 Облік і оподаткування</i>
освітньо-професійної програми	<i>Облік і оподаткування (2022)</i>
ОК в ОПП	ОК 16

Програма навчальної дисципліни «*Фінанси, гроші та кредит*» освітньо-професійної програми «*Облік і оподаткування*» (2022) спеціальності 071 *Облік і оподаткування* для здобувачів освіти I курсу денної форми навчання.

Розробник: *Себко Дмитро Миколайович*, викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої категорії.

Програма розглянута і схвалена на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних, психолого-педагогічних та облікових дисциплін 28.08.2024, протокол № 1 та рекомендована до затвердження на засіданні методичної ради 28.08.2024, протокол № 1.

2. Опис навчальної дисципліни (освітнього компоненту)

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни	
Форма навчання	денна	
Рік підготовки	I (перший)	
Семестр	1-й	2-й
Мова навчання	українська	
Статус дисципліни	обов'язкова	
Інформаційний обсяг навчальної дисципліни		
Кількість кредитів ECTS	4	
Загальна кількість годин, в т.ч.:	120	
– аудиторних	88	
– самостійної роботи здобувачів освіти	32	
Модулів	2	
Змістових модулів	5	
Лекції	26 год.	26 год.
Семінарські	–	–
Практичні	22 год.	14 год.
Лабораторні	–	–
Самостійна робота	18 год.	14 год.
Індивідуальні завдання	–	
Вид контролю	залік	

3. Предмет, мета та завдання навчальної дисципліни

Предметом вивчення навчальної дисципліни «*Фінанси, гроші та кредит*» є сутність фінансів, грошей та кредиту, їх функцій в суспільстві, роль в процесі становлення ринкової економіки, склад кредитної системи і функцій її окремих компонентів, а також актуальні проблеми грошового обороту та кредитування.

Метою викладання навчальної дисципліни «*Фінанси, гроші та кредит*» є вироблення у здобувачів освіти глибокого усвідомлення економічної природи та суті фінансів, їх об'єктивної необхідності тенденцій розвитку фінансових відносин та їх особливостей у сфері державних фінансів, міжнародних фінансів, фінансів господарських одиниць, наукового розуміння історії становлення та стану сучасної системи грошово-кредитних відносин; вміння вирішувати проблеми теорії та практики розбудови фінансової політики держави.

Основні завдання навчальної дисципліни «*Фінанси, гроші та кредит*»:

- дати правильне розуміння закономірностей у сфері фінансових відносин держави, суб'єктів підприємницької діяльності та населення і розкрити шляхи використання цих закономірностей у практиці фінансової роботи;
- показати можливі напрями впливу фінансів на суспільний прогрес і роль фінансів в економічній перебудові суспільства на шляху розвитку ринкових відносин;
- визначити сукупність заходів, що забезпечують використання фінансів як одного з дієвих важелів економічної політики держави;
- здійснити підготовку здобувачів освіти з питань функціонування грошової та кредитної систем та шляхів вирішення задач, що стоять перед відповідними державними установами в ході регулювання грошового обігу та кредитних відносин.

Передумови вивчення навчальної дисципліни. Для вивчення дисципліни «*Фінанси, гроші та кредит*» необхідними є отримані здобувачами освіти знання та вміння з предмету «Економіка» (шкільний курс).

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування освітнього компоненту (дисципліни), та очікувані результати навчання:

Компетентності	
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
	ЗК 7. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
Спеціальні компетентності (СК)	СК 1. Здатність аналізувати економічні події та явища з огляду на сучасні теоретичні та методичні основи обліку і оподаткування.
	СК 11. Здатність організовувати власну професійну діяльність, застосовувати знання для розв'язання практичних ситуацій, ухвалювати рішення відповідно до законодавства.

Зміст підготовки здобувачів фахової передвищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання (РН)
РН 1. Знати економічні категорії та закони для розуміння зв'язків, що існують між процесами та явищами в різних економічних системах.
РН 2. Розуміти місце предметної області в загальній базі знань та значення облікової, податкової і статистичної систем в інформаційному забезпеченні користувачів під час розв'язання проблем сфери економічної відповідальності підприємств.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» здобувач освіти повинен:

знати:

- основні наукові підходи та сучасні концепції розвитку фінансів;
- структуру ланок фінансової системи держави та основні взаємозв'язки між ними;
- організаційну структуру управління фінансовою системою;
- фінансовий механізм держави та його складові;
- основні проблеми, які виникають в ході функціонування фінансового механізму та засоби їх розв'язання;
- форми і види фінансових ресурсів, які є у розпорядженні суб'єктів фінансових відносин;
- роль фінансів в розвитку ринкових відносин;
- можливості використання фінансів для формування ефективної економічної політики держави;
- сутність, функції, концепції грошей і кредиту та їх роль у ринковій економіці;
- закономірності та специфіку функціонування грошового ринку як теоретико-методологічної бази державної монетарної політики;
- структуру та практичні засади функціонування грошової системи;
- основи побудови банківської системи та операцій банків; закономірності розвитку і функціонування валютного ринку;
- причини та закономірності розвитку інфляційних процесів, а також методи державного регулювання інфляції;
- особливості функціонування та інструментарій небанківських фінансових посередників;
- цілі та основні напрями діяльності міжнародних валютно-кредитних установ;

вміти:

- порівнювати та аналізувати погляди різних течій і шкіл та вчених;
- об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві;
- аналізувати тенденції розвитку фінансової системи держави, їх окремих ланок, визначати вплив і взаємозв'язок фінансової сфери та соціально-економічних процесів у національній економіці;
- розробляти й вирішувати актуальні питання теорії і практики здійснення фінансової політики держави;
- застосовувати знання з фінансової науки в практичній діяльності.
- здійснювати порівняльний аналіз існуючих теоретичних концепцій та теорій грошей та кредиту;
- об'єктивно оцінювати економічні процеси, які відбуваються в суспільстві;
- аналізувати стан та перспективи розвитку системи фінансового посередництва;

- оцінювати вплив грошово-кредитної сфери на соціально-економічні процеси;
- аналізувати процеси, що відбуваються на грошово-кредитному ринку, у тому числі щодо грошово-кредитної політики центробанку;
- використовувати отримані знання у практичній діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	у тому числі		
		лекцій	практ. робіт	самоств. роботи
Модуль 1. Фінанси				
Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні основи фінансів				
Тема 1. Сутність та функції фінансів	5	2	2	1
Тема 2. Фінансова система	5	2	2	1
Разом за змістовим модулем 1	10	4	4	2
Змістовний модуль 2. Теоретичні засади організації фінансових відносин суб'єктів господарювання				
Тема 3. Фінанси підприємств	8	4	2	2
Тема 4. Податки і податкова система	6	2	2	2
Разом за змістовим модулем 2	14	6	4	4
<i>Тематичне оцінювання</i>				
Змістовий модуль 3. Фінансова інфраструктура				
Тема 5. Бюджет і бюджетна система України	5	2	2	1
Тема 6. Державний кредит і державний борг	5	2	2	1
Тема 7. Місцеві фінанси	6	2	2	2
Тема 8. Загальнодержавні фонди цільового призначення	6	2	2	2
Тема 9. Страхування та страховий ринок	6	2	2	2
Тема 10. Фінансовий ринок	8	4	2	2
Тема 11. Міжнародні фінанси	6	2	2	2
<i>Тематичне оцінювання</i>				
Разом за змістовим модулем 3	42	16	14	12
Усього годин за модулем 1	66	26	22	18
Модуль 2. Гроші та кредит				
Змістовий модуль 4. Теорія грошей				
Тема 12. Сутність і функції грошей	3	2		1
Тема 13. Грошовий оборот	5	2	2	1
Тема 14. Грошовий ринок	3	2		1
Тема 15. Грошові системи	5	2	2	1
Тема 16. Інфляція та грошові реформи	5	2	2	1
<i>Тематичне оцінювання</i>				
Разом за змістовим модулем 4	21	10	6	5
Змістовий модуль 5. Теорія кредиту				
Тема 17. Валютні відносини та валютні системи.	3	2		1
Тема 18. Міжнародні фінансові інститути.	5	2	2	1
Тема 19. Кредит у ринковій економіці.	4	2		2
Тема 20. Кредитні системи.	5	2	2	1
Тема 21. Центральний банк та його роль в економіці.	3	2		1
Тема 22. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.	8	4	2	2

Тема 23. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи.	5	2	2	1
<i>Тематичне оцінювання</i>				
Разом за змістовим модулем 5	33	16	8	9
Усього годин за модулем 2	54	26	14	14
Усього годин	120	52	36	32

5. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1.

Змістовий модуль 1. Загальнотеоретичні основи фінансів

Тема 1. Сутність та функції фінансів

Історичний характер фінансів, їх генезис. Об'єктивні передумови виникнення фінансів. Фінанси як економічна, вартісна, розподільна категорія. Специфічні ознаки фінансів, їх суспільне призначення. Необхідність фінансів в умовах товарного господарства. Фінансові категорії як форма наукового пізнання сутності фінансових відносин. Взаємозв'язок фінансів з іншими економічними категоріями.

Тема 2. Фінансова система

Суть і поняття фінансової системи країни. Структура фінансової системи України. Принципи побудови фінансової системи. Сфери та ланки фінансових відносин: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси. Фінансовий ринок як забезпечуюча ланка фінансової системи. Організаційна структура фінансової системи. Вплив фінансової системи на темпи та пропорції розвитку економіки.

Змістовий модуль 2. Теоретичні засади організації фінансових відносин суб'єктів господарювання

Тема 3. Фінанси підприємств

Фінанси підприємств, організацій, установ як вихідна ланка фінансової системи. Сутність фінансів суб'єктів господарювання, їх функції та основні принципи організації. Грошові надходження підприємств, їх склад, економічна характеристика й класифікація. Розмежування коштів підприємств на власні й залучені. Виручка від реалізації продукції, робіт та послуг, її розподіл. Фактори, що впливають на її розмір. Зміст і класифікація видатків підприємств. Прибуток, його економічна суть та функції. Формування чистого прибутку. Принципи та етапи розподілу чистого прибутку. Прибуток до оподаткування. 10 Валові доходи та валові витрати підприємства.

Тема 4. Податки і податкова система

Суть і функції податків. Роль податків у фіскальній політиці держави. Класифікація податків, її ознаки. Види податків. Прямі і непрямі податки. Особливості окремих видів податків.

Економічне призначення ресурсних платежів. Місцеві податки і збори. Інші платежі до бюджету.

Податкова система: поняття, основи побудови. Принципи й методи оподаткування. Податкова система України. Податкова політика. Сучасні податкові системи зарубіжних країн.

Змістовий модуль 3. Фінансова інфраструктура

Тема 5. Бюджет і бюджетна система України

Економічна природа і суть бюджету. Бюджет як економічна та юридична категорія. Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин. Економічна сутність доходів і видатків бюджету, їх класифікація. Розподільна і контрольна функції бюджету.

Бюджетний механізм фінансового регулювання в умовах переходу до ринкових відносин. Бюджетна політика держави. Бюджетний устрій і бюджетна система. Поняття бюджетного устрою й бюджетної системи. Види бюджетів України. Розподіл доходів і витрат між ланками бюджетної системи. Бюджетне регулювання.

Бюджетний дефіцит. Поняття, причини виникнення. Проблеми скорочення й можливі джерела покриття бюджетного дефіциту.

Тема 6. Державний кредит і державний борг

Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту. Види та форми державного кредиту.

Внутрішній і зовнішній державний кредит. Форми внутрішнього державного кредиту. Державні позики, їх види. Форми зовнішнього державного кредиту. Державні зовнішні позики. Внутрішній та зовнішній, поточний та капітальний державний борг. Причини і наслідки зростання державного боргу. Джерела погашення державного боргу. Управління державним боргом та його обслуговування.

Проблеми і напрями удосконалення управління й обслуговування державного зовнішнього боргу України.

Тема 7. Місцеві фінанси

Суть місцевих фінансів, причини їх появи, їх склад. Місцеві фінанси як система. Взаємозв'язок місцевих і державних фінансів. Функції місцевих фінансів. Фінансові ресурси місцевого самоврядування.

Місцеві бюджети, їх доходи. Загальнодержавні податки і збори, закріплені за місцевими бюджетами. Роль місцевих податків і зборів у формуванні доходів місцевих бюджетів. Види неподаткових надходжень у місцеві бюджети.

Фінансування витрат місцевого господарювання. Фінансування адміністративного апарату місцевих органів влади. Інститут комунальної власності у системі місцевих фінансів. Цільові фонди органів місцевого самоврядування.

Тема 8. Загальнодержавні фонди цільового призначення

Склад фондів, їх економічна природа і призначення.

Пенсійний фонд України: призначення, джерела формування, напрями використання.

Фонд соціального страхування на випадок тимчасової втрати працездатності: призначення, джерела формування, шляхи використання.

Призначення, джерела формування, напрями використання фонду соціального страхування на випадок безробіття.

Порядок створення і використання фондів. Роль фондів в фінансовому забезпеченні економічних і соціальних програм. Деякі питання удосконалення системи позабюджетних фондів.

Тема 9. Страхування та страховий ринок

Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва. Особливості фінансових відносин у сфері страхування. Форми і методи страхового захисту. Система страхових фондів. Класифікація страхування за об'єктами та ознакою ризику.

Страхування майна юридичних і фізичних осіб, його види й форми. Види особистого обов'язкового і добровільного страхування. Страхування кредитних і фінансових ризиків, його необхідність, значення та види.

Страхування відповідальності. Перестраховування, його необхідність для забезпечення сталості страхових операцій. Доходи і витрати страховика.

Страхові платежі як основне джерело доходів страховика. Витрати на виплату страхового відшкодування і страхових сум, відрахування до запасних і резервних фондів.

Страховий ринок. Поняття страхового ринку. Організаційні форми існування страхових компаній. Учасники страхового ринку. Формування і розвиток страхового ринку в Україні.

Тема 10. Фінансовий ринок

Поняття про фінансовий ринок, його значення. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів. Класифікація фінансових ринків.

Характеристика ринку цінних паперів. Види цінних паперів, які можуть випускатись і обертатись в Україні. Основні характеристики цінних паперів. Правове регулювання фінансового ринку. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.

Фондова біржа: правове положення, організація і порядок роботи. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Тема 11. Міжнародні фінанси

Економічна природа і призначення міжнародних фінансів. Поняття фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин, його склад.

Валютні відносини та валютні системи, їх еволюція. Валютний курс. Види і форми валютних курсів. Валютне регулювання та валютні обмеження: суть і необхідність. Конвертованість валюти та механізм її забезпечення.

Валютний ринок як складова міжнародного фінансового ринку. Валютні операції. Державний контроль за здійсненням валютних операцій і своєчасним надходженням коштів.

Міжнародні валютно-фінансові інститути. Міжнародний валютний фонд. Група Світового банку. Універсальні та регіональні банківські інститути та співпраця України з ними.

МОДУЛЬ 2.

Змістовий модуль 4. Теорія грошей

Тема 12. Сутність і функції грошей

Походження грошей. Концепції походження грошей. Поява грошей як результат еволюційного розвитку товарного обміну. Роль держави у творенні грошей. Сутність грошей. Гроші як загальний еквівалент і особливий товар.

Функціональний підхід до визначення сутності грошей. Гроші як гроші та гроші як капітал. Форми грошей та їх еволюція. Повноцінні гроші: сутність, еволюція.

Сутність та кредитна природа неповноцінних грошей. Розвиток неповноцінних грошових форм. Вартість грошей. Вартість грошей як грошей. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси. Ціна грошей як капіталу. Функції грошей. Поняття функції грошей.

Тема 13. Грошовий оборот

Грошовий оборот. Сутність та економічна основа грошового обороту. Модель грошового обороту. Грошові потоки та їх балансування. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів.

Маса грошей в обороті. Грошова маса: поняття, класифікація. Вплив зміни грошової маси на економічні процеси. Грошові агрегати: поняття, характеристика. Грошова база. Швидкість обігу грошей: поняття; методи розрахунку; фактори, що її визначають.

Закон грошового обігу: сутність, вимоги та наслідки їх порушення. Механізм зміни маси грошей в обороті. Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційними банками. Грошово-кредитний мультиплікатор.

Тема 14. Грошовий ринок

Основи функціонування грошового ринку. Суть грошового ринку. Гроші як об'єкт купівлі-продажу. Особливості прояву на грошовому ринку попиту, пропозиції та ціни. Інституційна модель грошового ринку.

Суб'єкти грошового ринку. Сектори прямого й опосередкованого фінансування. Структура грошового ринку. Ринок позичкових зобов'язань, ринок цінних паперів, валютний ринок. Фондовий ринок, ринок банківських кредитів, ринок послуг небанківських фінансово-кредитних установ.

Ринок грошей та ринок капіталів. Попит на гроші. Поняття попиту на гроші. Цілі та мотиви попиту на гроші. Пропозиція грошей. Суть та механізм формування пропозиції грошей. Фактори впливу на пропозицію грошей.

Тема 15. Грошові системи

Грошова система. Сутність, призначення та структура грошової системи. Елементи національної грошової системи. Види грошових систем та їх еволюція. Системи металевих та паперово-кредитного обігу. Ринкові та неринкові грошові системи. Відкриті та закриті грошові системи.

Регульовані та саморегульовані грошові системи. Створення та розвиток грошової системи України. Необхідність створення грошової системи. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні. Монетарна політика – ключовий механізм грошової системи.

Методи державного регулювання грошового обороту та грошового ринку. Грошово-кредитна політика центрального банку: суть, типи та цілі. Характеристика інструментів грошово-кредитної політики

Тема 16. Інфляція та грошові реформи

Інфляція. Сутність та форми прояву інфляції. Види інфляції за формою прояву; за темпами знецінення грошей; за чинниками, що спричиняють інфляційний процес. Вимірювання інфляції. Закономірності інфляційного процесу.

Причини інфляції. Соціальноекономічні наслідки інфляції. Методи державного регулювання інфляції. Кейнсіанський підхід до регулювання інфляції. Дефляційна політика. Політика доходів. Заходи антиінфляційної політики ринкового спрямування.

Особливості інфляційного процесу в Україні. Грошова реформа як складовий елемент антиінфляційних заходів. Сутність грошової реформи. Види грошових реформ за глибиною реформаційних заходів, за характером обміну старих грошей на нові, за порядком введення в обіг нових грошей.

Змістовий модуль 5. Теорія кредиту

Тема 17. Валютні відносини та валютні системи

Суть і види валютних відносин. Поняття валюти. Призначення та сфера використання валюти. Види валюти: національна, іноземна, колективна.

Валютний ринок: суть та основи функціонування. Валютні операції. Види валютних операцій. Біржова та позабіржова торгівля валютою. Валютні ризики і методи валютного страхування. Об'єкти та суб'єкти валютного ринку. Роль банків на валютному ринку. Фактори, що впливають на кон'юнктуру валютного ринку.

Котирування валют. Валютний курс, його функції. Суть, основи формування та види валютного курсу. Порядок визначення валютних курсів. Валютне регулювання: суть і необхідність. Механізм регулювання валютного курсу: девальвація, ревальвація, валютна інтервенція. Регламентація статусу валюти та порядок здійснення операцій з нею.

Валютні системи: поняття, структура, призначення. Види валютних систем: національні, регіональні, світові, Основні елементи національної валютної системи. Розвиток валютної системи України.

Тема 18. Міжнародні фінансові інститути

Інтеграційні процеси та створення міжнародних валютно-кредитних установ. Міжнародний валютний фонд. Призначення та функції МВФ. Програми МВФ. Співробітництво МВФ з Україною.

Світовий банк. Мета діяльності та структура. Міжнародний банк реконструкції та розвитку: особливості функціонування, проекти в Україні. Міжнародна Асоціація розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороння агенція гарантування інвестицій, Міжнародний центр урегулювання інвестиційних конфліктів: загальна характеристика, основні напрями діяльності.

Європейський банк реконструкції та розвитку. Мета і специфіка діяльності. Пріоритети діяльності ЄБРР в Україні. Банк міжнародних розрахунків. Цілі, основи організації та функції БМР. Перспективи співпраці НБУ з БМР.

Тема 19. Кредит у ринковій економіці

Сутність та функції кредиту. Сутність кредиту. Об'єкт та суб'єкти кредитних відносин. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту. Функції кредиту. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями. Теоретичні концепції кредиту.

Принципи кредитування. Форми та види кредиту. Критерії класифікації кредиту. Форми кредиту. Види кредиту.

Внутрішньоєкономічний (національний) кредит. Характеристика міжгосподарського, банківського, державного, споживчого, міжнародного кредиту.

Види зовнішньоєкономічного (міжнародного) кредиту. Економічні межі кредиту. Макро- та мікроекономічні межі, кількісна та якісна межі кредиту: сутність і наслідки їх порушення.

Роль кредиту в ринковій економіці. Роль кредиту в розвитку економіки. Розвиток кредитних відносин в економіці України.

Тема 20. Кредитні системи

Поняття кредитної системи. Об'єктивні економічні умови формування кредитної системи. Основні етапи розвитку кредитної системи. Принципи побудови кредитної системи. Роль та місце кредитної системи в сучасному економічному просторі. Кредитна система як елемент інфраструктури грошового ринку.

Основні типи кредитних систем. Структура кредитної системи. Загальна характеристика основних структурних елементів кредитної системи.

Банківська система. Функції банківської системи. Основи організації банківської системи (принципи побудови, цілі, механізм функціонування) Емісійні банки. Неемісійні банки.

Парабанківська система. Небанківські фінансово-кредитні установи (спеціалізовані кредитно-фінансові інститути), їх відмінності від банків, економічне призначення, види, функції, роль. Поштово-ощадна система. Інфраструктура кредитної системи.

Стійкість кредитної системи. Поняття та значення стійкості кредитної системи. Механізм забезпечення стійкості кредитної системи.

Специфіка функціонування кредитних систем окремих країн. Кредитна система ЄС. Становлення й розвиток кредитної системи України.

Тема 21. Центральний банк та його роль в економіці

Призначення центрального банку. Причини створення центральних банків та особливості їх діяльності у сучасних умовах. Організаційно-правовий статус центральних банків.

Функції та основні напрями діяльності центробанку. Функції центрального банку. Основні напрями діяльності центробанку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського регулювання та нагляду, банкір і фінансовий агент уряду, провідник монетарної політики.

Національний банк України – центральний банк держави. Особливості становлення НБУ. Принципи функціонування НБУ. Функції та операції НБУ.

Тема 22. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи

Комерційні банки: поняття, призначення, класифікація. Походження та розвиток комерційних банків. Основи організації та особливості діяльності комерційних банків.

Операції та послуги комерційних банків. Сутність та класифікація банківських операцій. Пасивні операції комерційних банків. Активні операції банків. Банківські послуги: поняття, класифікація, характеристика.

Стабільність банків і механізм її забезпечення. Економічні нормативи діяльності комерційних банків. Прибутковість як елемент банківської стабільності. Становлення та розвиток комерційних банків в Україні.

Тема 23. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи

Суть, функції та основні види спеціалізованих кредитно-фінансових установ.

Об'єктивні передумови становлення й розвитку кредитно-фінансових інститутів. Основні напрями діяльності сучасних спеціалізованих кредитно- фінансових установ.

Страхові компанії: їх функціональна суть та форми організації. Об'єкти страхування та особливості їх страхування. Основні операції страхових компаній. Страхові премії.

Пенсійні фонди. Організаційно-правові форми пенсійних фондів.

Особливості функціонування пенсійних фондів. Операції пенсійних фондів.

Інвестиційні компанії. Інвестиційні компанії закритого та відкритого типу. Основні операції інвестиційних компаній.

Позиково-ощадні асоціації. Фінансові компанії. Кредитні спілки.

Ломбарди. Добродійні фонди.

Міжбанківські об'єднання, їх роль та значення у функціонуванні кредитних систем. Класифікація міжбанківських об'єднань. Характерні риси міжбанківських об'єднань.

Основні поняття дисципліни. Фінанси, фінансова система, Фінанси підприємства, податок, податкова система, бюджет, бюджетна система, державний кредит, державний борг, міжнародні фінанси, страхування, страховий ринок, фінансовий ринок, цінні папери, ринок цінних паперів, міжнародні фінанси, гроші, грошові системи, грошовий оборот, кредитна система, кредит, банк, банківська система, центральний банк, комерційний банк, пенсійний фонд, інвестиційна компанія, ломбард.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1. Фінанси	26
	ЗМ 1. Загальнотеоретичні основи фінансів	4
1.	Сутність та функції фінансів	2
2.	Фінансова система	2
	ЗМ 2. Теоретичні засади організації фінансових відносин суб'єктів господарювання	6
3.	Фінанси підприємств	4
4.	Податки і податкова система	2
	ЗМ 3. Фінансова інфраструктура	16
5.	Бюджет і бюджетна система України	2
6.	Державний кредит і державний борг	2
7.	Місцеві фінанси	2
8.	Загальнодержавні фонди цільового призначення	2
9.	Страхування та страховий ринок.	2

10.	Фінансовий ринок	4
11.	Міжнародні фінанси	2
	Модуль 2. Гроші та кредит	26
	ЗМ 4. Теорія грошей	10
12.	Сутність і функції грошей	2
13.	Грошовий оборот	2
14.	Грошовий ринок	2
15.	Грошові системи	2
16.	Інфляція та грошові реформи	2
	ЗМ 5. Теорія кредиту	16
17.	Валютні відносини та валютні системи	2
18.	Міжнародні фінансові інститути	2
19.	Кредит у ринковій економіці	2
20.	Кредитні системи	2
21.	Центральний банк та його роль в економіці	2
22.	Комерційні банки як основна ланка кредитної системи	4
23.	Спеціалізовані кредитно-фінансові установи	2
	Усього годин	52

7. Темі практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1. Фінанси	22
	ЗМ 1. Загальнотеоретичні основи фінансів	4
1.	Тема 1. Сутність та функції фінансів	2
2.	Тема 2. Фінансова система	2
	ЗМ 2. Теоретичні засади організації фінансових відносин суб'єктів господарювання	4
3.	Тема 3. Фінанси підприємств	2
4.	Тема 4. Податки і податкова система	2
	ЗМ 3. Фінансова інфраструктура	14
5.	Тема 5. Бюджет і бюджетна система України	2
6.	Тема 6. Державний кредит і державний борг	2
7.	Тема 7. Місцеві фінанси	2
8.	Тема 8. Загальнодержавні фонди цільового призначення	2
9.	Тема 9. Страхування та страховий ринок	2
10.	Тема 10. Фінансовий ринок	2
11.	Тема 11. Міжнародні фінанси	2
	Модуль 2. Гроші та кредит	14
	ЗМ 4. Теорія грошей	6
12.	Тема 13. Грошовий оборот	2
13.	Тема 15. Грошові системи	2
14.	Тема 16. Інфляція та грошові реформи	2
	ЗМ 5. Теорія кредиту	8
15.	Тема 18. Міжнародні фінансові інститути	2
16.	Тема 20. Кредитні системи	2

17.	Тема 22. Комерційні банки як основна ланка кредитної системи	2
18.	Тема 23. Спеціалізовані кредитно-фінансові установи	2
	Усього годин	36

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	
	Модуль 1. Фінанси	18
	ЗМ 1. Загальнотеоретичні основи фінансів	2
1.	Сутність та функції фінансів	1
2.	Фінансова система	1
	ЗМ 2. Теоретичні засади організації фінансових відносин суб'єктів господарювання	4
3.	Фінанси підприємств	2
4.	Податки і податкова система	2
	ЗМ 3. Фінансова інфраструктура	12
5.	Бюджет і бюджетна система України.	1
6.	Державний кредит і державний борг.	1
7.	Місцеві фінанси.	2
8.	Загальнодержавні фонди цільового призначення	2
9.	Страховання та страховий ринок.	2
10.	Фінансовий ринок	2
11.	Міжнародні фінанси	2
	Модуль 2. Гроші та кредит	14
	ЗМ 4. Теорія грошей	5
12.	Сутність і функції грошей	1
13.	Грошовий оборот	1
14.	Грошовий ринок	1
15.	Грошові системи	1
16.	Інфляція та грошові реформи	1
	ЗМ 5. Теорія кредиту	9
17.	Валютні відносини та валютні системи	1
18.	Міжнародні фінансові інститути	1
19.	Кредит у ринковій економіці	2
20.	Кредитні системи	1
21.	Центральний банк та його роль в економіці.	1
22.	Комерційні банки як основна ланка кредитної системи.	2
23.	Спеціалізовані кредитно-фінансові установи	1
	Усього годин	32

9. Засоби та форми контролю

Оцінювання навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється шляхом поточного контролю, тематичної та семестрової атестацій.

Для перевірки рівня засвоєння знань, умінь та навичок з дисципліни використовуються усний, письмовий та тестовий контроль, а також методи самоконтролю і самооцінки. Діагностування рівня успішності здобувачів освіти

здійснюється шляхом індивідуальної і фронтальної перевірки в процесі виконання завдань до практичних занять, опитування, контрольних, самостійних робіт, індивідуальних завдань, перевірки конспектів.

Оцінка з дисципліни «Фінанси, гроші та кредит» визначається з урахуванням результатів поточної навчальної діяльності здобувачів освіти та оцінок засвоєння ними окремих тем, змістових модулів на підставі наведених критеріїв оцінювання їх навчальних досягнень з дисципліни.

Передбачено 5 тематичних оцінювань відповідно до змістових модулів програми.

Підсумковий контроль — *залік* (семестрова атестація), оцінка за який визначається як середня зважена за результатами тематичного оцінювання, отриманого здобувачем освіти під час вивчення дисципліни.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень

Оцінювання результатів навчальної діяльності здобувачів освіти здійснюється за чотирибальною системою оцінювання та вказаними нижче критеріями.

Оцінка «5» (відмінно)

Здобувач освіти виявив всебічне і глибоке знання програмного матеріалу, вміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою, засвоїв основну і ознайомився з додатковою літературою, розуміє взаємозв'язок головних понять дисципліни та їх значення для майбутньої професії.

Вільно використовує економічну термінологію. Вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях. Вміє застосовувати вивчений матеріал для винесення власних аргументованих суджень у практичній діяльності.

При виконанні практичних робіт здобувач освіти виконує необхідні розрахунки без помилок, користується, в разі необхідності, додатками. Виявляє варіативність мислення і раціональність у виборі способу розв'язання фінансової проблеми. Звіти з практичних робіт оформлені відповідно до вимог, вчасно здані.

За результатами тестування правильно відповідає на 90 -100 % питань.

Оцінка «4» (добре)

Здобувач освіти вільно володіє визначеним програмою навчальним матеріалом. Чітко тлумачить поняття, знає залежності між елементами фінансових об'єктів. Використовує основні та додаткові джерела інформації; здатен до самостійного опрацювання матеріалу, але потребує консультації викладача. Виконує прості творчі завдання; застосовує здобуті знання на практиці.

Самостійно і правильно виконує практичні завдання. В розрахунках допускає несуттєві помилки, які самостійно виправляє, в деяких випадках потребує консультацій викладача.

Завдання виконує у встановлені терміни, у повному обсязі. Звіти з практичних робіт оформлені відповідно до вимог, вчасно здані.

За результатами тестування правильно відповідає на 70-89 % питань.

Оцінка «3» (задовільно)

Здобувач освіти відтворює означення фінансових понять і формулювання тверджень. Може за допомогою викладача встановити причинно-наслідкові зв'язки. Відповідає за планом.

При виконанні практичних робіт розв'язує завдання за зразками з частковим поясненням. Допускає помилки, для виправлення яких потребує консультацій викладача. Роботи виконуються за типовими нескладними алгоритмами дій, у неповному обсязі. Порушуються терміни здачі звітів.

За результатами тестування правильно відповідає на 50-69 % питань.

Оцінка «2» (незадовільно)

Здобувач освіти не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, не в змозі його висвітлити. Окремі питання дисципліни викладає фрагментарно, поверхово, без аргументації та обґрунтування; у відповідях допускає істотні помилки.

При виконанні практичних робіт припускаються суттєві помилки. Здобувач освіти не може працювати без постійних консультацій викладача; за допомогою викладача виконує елементарні завдання. Порушуються терміни здачі звітів з практичних робіт, виконуються не всі роботи.

За результатами тестування правильно відповідає менше, ніж на 50% питань.

Таблиця відповідності результатів контролю знань здобувачів освіти, рівень знань яких оцінюється за 4-бальною шкалою, у системі ЄКТС

За 4-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Критерії оцінювання
5 (відмінно)	A	Здобувач освіти виявляє особливі творчі здібності, вміє самостійно здобувати знання, без допомоги викладача знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, самостійно розкриває власні обдарування і нахили
4 (добре)	B	Здобувач освіти вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи і задачі у стандартних ситуаціях, самостійно виправляє допущені помилки, кількість яких незначна
	C	Здобувач освіти вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві, добирати аргументи для підтвердження думок
3 (задовільно)	D	Здобувач освіти відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих
	E	Здобувач освіти володіє навчальним матеріалом на рівні, вищому за початковий, значну частину його відтворює на репродуктивному рівні
2 (незадовільно)	FX	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, що становлять незначну частину навчального матеріалу

	F	Здобувач освіти володіє матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів
--	---	---

11. Методичне забезпечення

1. Програма навчальної дисципліни.
2. Силабус навчальної дисципліни.
3. Конспекти лекцій.
4. Комп'ютерні презентації з тем програми.
5. Дидактичний матеріал: тестові завдання для контролю рівня знань з окремих тем, завдання та вказівки до підсумкових тематичних контрольних робіт, перелік питань та завдання для поточного контролю знань з тем; завдання для індивідуальних розрахункових робіт.
6. Методичні рекомендації до проведення практичних занять.
7. Методичні рекомендації до самостійного вивчення.

12. Рекомендована література

Основна

1. Гроші та кредит: підруч./ [Ред. Савлук М. І.]. - 5-те вид., без змін. Київ : КНЕУ, 2008. 744 с.
2. Фінанси. Підручник/ І.О. Лютий, С.Я. Боринець, З.С. Варналій, таін.; заред.д.е.н., проф. І.О. Лютого. Київ : Видавництво Ліра-К, 2017. 720 с.
3. Фінанси: навчальний посібник [Електронний ресурс] / І. В. Журавльова, О. В.Гаврильченко, О. П. Полтініна та ін. ; за заг. ред. д-ра екон. наук, професора І. В.Журавльової. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 330 с.
4. Юрій С. І. Фінанси: підручник / С. І. Юрій, В. М. Федосов, Л. М. Алексеєнко, В.Г. Дем'янин, О. М. Десятнюк. – 2-ге вид., переробл. і доповн. Київ : Знання, 2012.

Додаткова

1. Гроші і кредит: Підручник / О.М. Колодізев, В.Ф. Колесніченко. Київ : Знання, 2010. 615 с.
2. Гроші та кредит (практикум): Навч. посібник / І. П. Булеєв, С. Т. Пілецька, Т. Ю. Коритько, А. В. Гавріков. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 120 с.
3. Гроші та кредит. Збірник ситуаційних завдань / уклад. Ж.В. Гарбар, О.С. Москвічова. Вінниця : Центр підготовки навчальних та науково-методичних видань ВТЕІ КНТЕУ, 2009. 95 с.
4. Пилипенко І.І., Бондарук Т.Г., Момотюк Л.Є., Ігнатова І.С. Фінанси [навчальний посібник-практикум]. Київ : ДП «Інформ-аналіт. агенство», 2013. 307 с.
5. Фінанси: Навчальний посібник: експрес курс/ [Волохова І.С., Шикіна Н. А., Волкова О. Г. та ін.] за заг. ред. Волохової І. С. Харків : Видавництво «ПромАрт», 2018. 262 с.

13. Інформаційні ресурси

1. Пилявець В.М., Пилявець М.Т. Фінанси. Навчальний посібник.
URL : https://drive.google.com/file/d/1_Fd9Qe7mSlMwEyulW1_Ebn1ywrlaJ1B2/view
2. Фінанси. Електронний посібник.
URL : <https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/finansu/finance/Golovna/Golovna.htm>

3. Гроші та кредит. Електронний посібник. Частина 1.

URL : https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/finansu/groshi_ta_kredit_I_chastuna/groshi_ta_kredit_I_chastuna/Golovna/Golovna.htm

4. Гроші та кредит. Електронний посібник. Частина 2.

URL : https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/finansu/groshi_ta_kredit_II_chastuna/groshi_ta_kredit_II_chastuna/Golovna/Golovna.htm